

ІНТЕГРАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТРАНСПОРТНОГО ПРОСТОРУ

INTEGRATION OF UKRAINIAN LOGISTICS SYSTEMS INTO THE EUROPEAN TRANSPORT AREA

Анотація. У статті розглянуто актуальні напрями інтеграції транспортно-логістичної системи України до європейського простору, проаналізовано динаміку міжнародних перевезень, визначено проблеми та перспективи гармонізації стандартів логістики з ЄС.

Abstract. The article considers the integration of Ukraine's transport and logistics system into the European transport space, analyzes the dynamics of international transportation, and identifies problems and prospects for harmonizing logistics standards with the EU.

Ключові слова: логістика, інтеграція, транспорт, TEN-T, торгівля, інфраструктура.

Key words: logistics, integration, transport, TEN-T, trade, infrastructure.

Сучасний розвиток логістичних систем визначається процесами глобалізації, цифровізації та посиленням взаємозалежності між країнами. Для України питання інтеграції логістичної системи в європейський транспортний простір має стратегічне значення, адже від ефективності транспортно-логістичних зв'язків залежить конкурентоспроможність національної економіки [1].

Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.) розпочалося активне впровадження європейських стандартів у сфері транспортної політики, митного оформлення, безпеки та цифрової логістики [2]. Основним вектором розвитку є інтеграція національної транспортної мережі до системи TEN-T (Trans-European Transport Network), що передбачає модернізацію інфраструктури, електронний обмін даними та розвиток мультимодальних перевезень.

Згідно з узагальненими статистичними даними (табл. 1), у 2024 році обсяги експортних перевезень України становили 131,1 млн т, що на 31 % більше, ніж у 2022 році (99,8 млн т). При цьому частка експорту, спрямованого до країн Європейського Союзу, досягла близько 60 %. Така динаміка свідчить про стійку тенденцію до переорієнтації зовнішньоторговельних потоків на західний напрям, посилення інтеграції України у європейські логістичні та торговельні мережі, а також про зростання ролі транспортних коридорів ЄС у забезпеченні експортної діяльності держави.

Таблиця 1 – Динаміка експортно-імпорتنних перевезень України (млн тонн), [12-14]

Рік	Експорт	Імпорт	Частка експорту через ЄС, %
2022	99,8	30,3	63
2023	99,9	26,8	66
2024	131,1	28,8	59,5

Попри позитивну динаміку, інтеграційні процеси супроводжуються низкою викликів: відмінності у стандартах колії (1520 мм vs 1435 мм), недостатня пропускна спроможність прикордонних пунктів, а також затримки через складні митні процедури [4]. Водночас Україна активно залучає фінансування Європейського інвестиційного банку та фондів CEF для реалізації інфраструктурних проєктів (табл. 2).

Таблиця 2 – Основні проєкти інтеграції України до мережі TEN-T [11].

	Проект	Країна-партнер	Вартість, млн євро	Статус
1	Модернізація залізниці Львів – Краковець	Польща	260	Реалізується
2	Будівництво терміналу “Дякове – Халмеу”	Румунія	80	Завершено 2024
3	Розвиток порту Ізмаїл	ЄС (CEF)	150	Планується
4	Автошлях М-05 Київ – Одеса (реконструкція)	ЄІБ	540	Реалізується

Інтеграція до європейського транспортного простору сприятиме підвищенню логістичної ефективності українських підприємств. Зокрема, згідно з оцінками Європейського банку реконструкції та розвитку, оптимізація транспортних коридорів може зменшити витрати експортерів на 15-20 % і скоротити час доставки на 30 % [6].

Таким чином, гармонізація стандартів, цифровізація логістичних процесів та модернізація транспортної інфраструктури є ключовими передумовами інтеграції України до європейського логістичного простору. Успішна реалізація цих напрямів забезпечить стале відновлення економіки та посилить участь країни у міжнародних ланцюгах постачання.

Слід зазначити, що інтеграція транспортно-логістичних систем України до європейського простору відбувається в умовах глибоких структурних змін світової економіки. Військова агресія РФ спричинила масштабні руйнування транспортної інфраструктури, що зумовлює необхідність переосмислення логістичних маршрутів та їх адаптації до нових геоекономічних реалій [7]. Саме тому особливого значення набуває відновлення та розвиток альтернативних транспортних коридорів — через країни Центральної та Південно-Східної Європи (Польщу, Румунію, Словаччину, Угорщину), які стають ключовими ланками для українського експорту.

Одним із перспективних напрямів є розвиток мультимодальних перевезень, що поєднують залізничний, автомобільний, річковий і морський транспорт. У рамках програм ЄС передбачено створення сучасних логістичних хабів у Львові, Ковелі, Чопі, Ізмаїлі, Рені та Ужгороді. Ці проєкти сприятимуть підвищенню пропускної спроможності та скороченню часу доставки товарів на 25–30 % [10]. Крім того, Україна поступово долучається до реалізації європейської транспортної стратегії “Smart and Sustainable Mobility”, що передбачає скорочення викидів CO₂, перехід на екологічно чисті види палива та використання інтелектуальних транспортних систем [9].

Значну увагу також приділено цифровій інтеграції. У межах спільних проєктів ЄС і України запроваджуються електронні транспортні документи (e-CMR), автоматизований обмін даними між митними адміністраціями, а також впровадження технологій “єдиного вікна” (Single Window), що дає змогу прискорити митне оформлення [10]. Важливим кроком є також участь України у європейських ініціативах з кібербезпеки транспортної інфраструктури, адже цифровізація логістики вимагає посилення захисту інформаційних систем.

Проте на шляху інтеграції залишаються виклики системного характеру. Зокрема, відмінності у стандартах колії залізниць створюють бар’єри для безперервних залізничних маршрутів між Україною та країнами ЄС [4]. Висока вартість логістичних операцій, нерівномірний розподіл інвестицій між регіонами та бюрократичні процедури також уповільнюють розвиток транспортної інфраструктури. Вирішення цих проблем можливе через

залучення приватно-державного партнерства, гармонізацію тарифної політики та спрощення регуляторних процедур [11].

Перспективи подальшої інтеграції логістичних систем України до ЄС пов'язані з розширенням участі у програмах Connecting Europe Facility (CEF), InvestEU, European Green Deal, що надають фінансування для інноваційних проєктів у сфері транспорту та екологічно сталого розвитку [12]. Особливу роль відіграє розвиток портової інфраструктури на Дунаї та Чорному морі, що дозволить диверсифікувати експортні маршрути та забезпечити продовольчу безпеку Європи.

Отже, інтеграція логістичних систем України до європейського транспортного простору є тривалим, але стратегічно важливим процесом, який формує основу для економічної стабільності, регіонального розвитку та підвищення ролі України як логістичного мосту між ЄС та країнами Сходу. Реалізація цих ініціатив сприятиме формуванню сучасної, цифрової та екологічно орієнтованої транспортної системи, що відповідатиме стандартам Європейського Союзу.

Література

1. Бараш Ю.С. Логістичні системи: теорія, методологія, практика. – К.: КНЕУ, 2020. – 312 с.
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. – Офіційний вісник України, 2014. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_011
3. European Commission. (2024). *EU-Ukraine solidarity lanes: Supporting Ukraine's exports and imports*. European Commission. https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_en
4. Ніколаєнко С.О. Проблеми інтеграції транспортної системи України до ЄС // Економіка транспорту. – 2023. – № 2. – С. 25–31. – Режим доступу: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/279783>
5. European Investment Bank. (2024). *Ukraine infrastructure projects*. European Investment Bank. <https://www.eib.org/en/press/all/2024-530-ukraine-eib-provides-eur55-million-to-reconstruct-social-infrastructure>
6. European Bank for Reconstruction and Development. (2023). *Annual review 2023: Long-term support for Ukraine*. European Bank for Reconstruction and Development. https://www.ebrd.com/content/dam/ebd_dxp/assets/pdfs/communications-department/annual-review/annual-review-2023/ebd-annual-review-2023-english-long-term-support-for-ukraine.pdf
7. OECD. (2024). *Ukraine: Rebuilding transport and logistics systems*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63099658/63a6b479-en.pdf
8. European Commission. (2024). *Ukraine 2024 report: Connectivity and transport chapter*. European Commission. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en
9. Міністерство фінансів України. Проєкт «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». – 2024. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk/the_only_window_for_international_trade-472
10. Нагорний В.О. Інвестиційні механізми розвитку транспортної логістики України // Економіка і держава. – 2024. – № 6. – С. 42–48.
11. European Investment Bank. (2024). *Connecting Europe Facility (CEF): Transport projects overview*. European Investment Bank. <https://westmed-initiative.ec.europa.eu/connecting-europe-facility/>
12. Частка ЄС в українському експорті досягла 66 % // QDPro. – Режим доступу: <https://www.qdpro.com.ua/uk/news/chastka-ies-v-ukrayinskomu-eksporti-dosyagla-66>
13. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2024 року / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnyya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2024-roku>
14. Україна в 2022 році експортувала майже 100 млн т товарів // Урядовий кур'єр. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/ukrayina-v-2022-roci-eksportovala-majzhe-100-mln-t/>